

O krok. A bude to stačit, myslíš?

Loňské číslo časopisu jsem uzavíral úvahou, zda nás sežerou stroje, již jsem zakončil právě citátem z Pelíšků.¹ Nástroje umělé inteligence se mezitím zlepšily. Právnická fakulta prozatím reagovala pravidlem, že v kvalifikačních pracích je třeba v úvodním prohlášení popsat, jak byly tyto nástroje využity. Toto pravidlo jsme převzali i do našich pokynů pro autory.

Od recenzentek a recenzentů očekáváme, že nadále budou recenze psát bez pomoci AI. Přesněji řečeno, nevádí, nechají-li vlastní text recenze zkontrolovat AI, která v něm opraví překlepy a navrhne stylistické úpravy. Při hodnocení rukopisu je však třeba zachovat osobní vklad a především nikam nenahrávat obdrženy (a z povahy věci dosud nepublikovaný) rukopis.

Jinak se mi ovšem zatím zdá, že si jako lidstvo nestojíme zase tak špatně. Odborné články generované AI mi v tuto chvíli připomínají přístup, který přednášející na kurzu pro začínající doktorské studující shrnul slovy „zajímavý nadpis – nadějný abstrakt – problematický obsah“. Navíc výzkum v oblasti počítačových věd ukazuje, že halucinace AI jsou strukturní.² Nejde jim předejít a budou se vždy vyskytovat. Prostor pro lidské autory tak zůstává stále velký. Můžete posoudit, jak tuto šanci proměnili autorky a autoři článků publikovaných v tomto čísle.

V tomto čísle

Číslo otvírá článek Alžbety Králové *Rozsah přezkumu v cizineckých věcech – balancování na hraně možnosti?* Autorka rozebírá, jak řízení před českými soudy naplňuje požadavek provést úplný a *ex nunc* přezkum. České soudy podle autorky mohou tyto požadavky splnit, avšak dostávají se na hranu či již dokonce za ni, neboť koncepčně není správné soudnictví na takto široký přezkum nastaveno. Autorka navrhuje několik řešení, jejichž výhody a nevýhody rozebírá.

¹ BENÁK, J. Sežerou nás stroje? *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2024, roč. 32, č. 4, s. 531–532. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/40104>

² BANERJEE, S., AGARWAL, A., SINGLA, S. LLMs Will Always Hallucinate, and We Need to Live with This. In: ARAI, K. (ed.). *Intelligent Systems and Applications*. Cham: Springer Nature Switzerland, 2025, s. 624–648. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-99965-9_39; KALAI, A. T., VEMPALA, S. S. *Calibrated Language Models Must Hallucinate*. Vancouver BC Canada: ACM, 2024. DOI: <https://doi.org/10.1145/3618260.3649777>. Za upozornění na tento problém i na oba texty děkuji Tereze Novotné.

Článek Luísy Chaloub *From Protected to Protracted: a Study of Temporary Protection Mechanisms' "Permanent Temporariness" in European and Latin American Practices* se zabývá institutem dočasné ochrany, který v českém a evropském právu dlouho nebyl využíván, než ožil v souvislosti s válkou na Ukrajině. Autorka srovnává evropský přístup s reakcí latinskoamerických zemí na příchod uprchlíků z Venezuely. Upozorňuje, že nepříznivý vývoj v zemi původu může vést k významnému prodloužení pobytu v přijímající zemi, na což institut dočasné ochrany není připraven.

Text *Article 22 EUMR and Call-in Powers as Tools of Jurisdictional Creep in Merger Control* Igora Kučery se zabývá praxí rozšiřování jurisdikce soutěžních orgánů při kontrole spojování soutěžitelů. Konkrétně analyzuje kombinaci oprávnění Evropské komise posoudit věc delegovanou národním soutěžním úřadem a call-in tedy mimořádné možnosti soutěžních úřadů některých členských států EU zabývat se i spojením soutěžitelů, které by standardně neposuzovaly, neboť nespĺňuje kvantitativní kritéria. Podle autora jde o účinný prostředek pro ochranu soutěže, který má ale řadu problémů. Proto předkládá několik doporučení, jak by měl být používán.

Patrik Sysel je autorem článku *Jednostranné změny předmětu díla*. Zjišťuje, zda lze po vzoru zahraničních závěrů dovodit i v českém právním řádu možnost jednostranných změn předmětu díla. Doplnění smlouvy přichází podle autora v úvahu zejména u těch smluv, které jsou obsahově složité, vyžadují rozsáhlé plánování a přípravné práce, jsou založeny na úzké, intenzivní, a proto často velmi kooperativní spolupráci mezi smluvními stranami, a jejichž plnění trvá dlouhou dobu. Dále je třeba posoudit, zda je obsah smlouvy vysoce individualizován a přizpůsoben specifickým potřebám příslušné zakázky, zda jde o rizikovou zakázku náchylnou k narušení a potřebě pozdější adaptace a zda smlouva nezahrnuje pouze výměnu služeb, nýbrž mimořádně kooperativní realizaci společného projektu vyžadující vysokou míru důvěry a angažovanosti smluvních stran. Za těchto předpokladů lze v obvyklých případech z doplňujícího výkladu dovozovat právo na úpravu rozporného předmětu díla.

Chráněné obydlí v oddlužení: smysl, účel a jeho další směřování je předmětem zájmu Radka Tesaře. Současnou právní úpravu považuje za nevyhovující a není jisté, zda je ochrana obydlí v právní úpravě oddlužení potřebná. Nabízí se hledat inspiraci v zahraničních úpravách, jež přináší způsoby řešení ochrany obydlí, které naplní sledovaný cíl, avšak vůči věřitelům jsou mnohem méně invazivní. Druhou možností podle autora je extenzivní výklad úpravy prodloužení oddlužení či úpravy individuálního cíle dlužníka a možností zohledňovat náklady na bydlení. Tato varianta sice nevyžaduje legislativní změnu, avšak je hraniční z hlediska limitů pro soudcovské dotváření práva.

Kateřina Hájková rozebírá *Zmaření důkazu zdravotnickou dokumentací v medicínskoprávních sporech*. Reaguje na informační asymetrii stran sporu pacienta a zdravotnického zařízení. Jako nejvhodnější se jí jeví možnost soudu přenést konkrétní břemeno vedení důkazu ohledně skutečnosti, která měla být prokázána zdravotnickou dokumentací. Toto řešení se podobá úpravě v modelových evropských pravidlech civilního procesu UNIDROIT a odpovídá též

obecnému přístupu německého a rakouského práva ke zmaření důkazu stranou nezatíženou důkazním břemenem. Naopak článek předkládá argumenty, proč současné pravidlo českého práva o obrácení důkazního břemene při zmaření důkazu zdravotnickou dokumentací zasluhuje revizi, a proč není vhodné ani pravidlo upravené v DCFR.

Článek *Distanční přestupky s přeshraničním prvkem* napsala Anna Chamráthová Richterová. Rozebírá přestupky páchané ze zahraničí, jejichž účinek se projeví v České republice. Na základě zkušeností z praxe Ústavu pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv popisuje obtíže při identifikaci pachatelů, doručování písemností, překladech dokumentů a mezinárodní spolupráci. Autorka předkládá návrhy ke zlepšení právní úpravy i organizační praxe, aby bylo možné účinněji postihovat přestupky s přeshraničním prvkem a zajistit skutečný výkon uložených sankcí.

Číslo uzavírá medailonek Michaila Arturoviče Zimmermanna napsaný Ladislavem Vojákem. Jeho životní pout' byla ve srovnání s jinými brněnskými profesory netypická. Na rozdíl od většiny emigrantů, kteří nejprve působili v Brně a následně museli odejít, vedla opačným směrem. Z válečného zajatce narozeného v daleké cizině se stal respektovaný profesor mezinárodního práva. Na fakultě působil jen krátce, přesto se rychle stal klíčovým vyučujícím.

Jaroslav Benák
šéfredaktor